

Jonastegnet

Vi begynder med fortællingen om Jonas. Jonas i hvalfiskens bug. Det er en af de mærkeligste fortællinger i det gamle testamente. Der er et præg af eventyr over fortællingen: hvalfisken dukker op netop i rette øjeblik, da Jonas er blevet kastet i havet. Den sluger Jonas, svømmer omkring med ham i tre dage og nætter og spyer ham så op på det tørre land.

Jeg husker fortællingen fra religionstimerne, dengang jeg gik i skole. Jeg husker, vi blev sat til at tegne Jonas i hvalfiskens bug. Det var et motiv, der rigtig kunne appellere til fantasien. Og så husker jeg ellers dunkelt, at der var foregået noget, inden Jonas endte i hvalfiskens bug. Det var noget med en båd, der var i havsnød på det stormende hav. Det var vistnok Jonas' skyld, det var blevet storm. I hvert fald skete der det, at søfolkene smed Jonas over bord. Og så snart de havde gjort det, lagde stormen sig.

Hvorfor det var Jonas' skyld, at stormen havde rejst sig, forstod jeg ikke dengang. Det er muligvis en mangel ved den kristendomsundervisning, vi fik dengang, eller også skyldes det, at jeg ikke var gammel nok til at forstå det. Men vi kan jo selv læse fortællingen. Den står at læse i Jonas' bog i det gamle testamente. Når vi læser fortællingen fra begyndelsen af, bliver det helt tydeligt, hvad Jonas havde gjort galt: han var stukket af, han var rendt sin vej.

Det er ikke, fordi Jonas var en tøsedreng, at han var stukket af. Nej, grunden til, at han var stukket af, er, at Gud Herren havde nemlig pålagt ham en opgave, der var egnet til at tage modet fra selv den modigste profet: han skulle drage til byen Nineve og prædike dunder for byen, så den kunne omvende sig fra sin ondskab.

Det hedder om byen Nineve, at „Nineve var selv for Gud en stor by, tre dagsrejser stor“, så der er ikke noget at sige til, at Jonas var alt andet end stolt ved tanken om, at han ene mand skulle prædike denne umådeligt store by til omvendelse. I øvrigt var det også en meget lang rejse, Jonas skulle ud på. Vi skal nemlig helt til det nordlige Irak for at finde resterne af det, der i oldtiden var storbyen Nineve.

Så Jonas valgte at stikke af. Han fandt et skib, så han kunne sejle bort fra Guds åsyn. Troede han da. For selv om Jonas lagde sig nederst i skibet, lykkedes det ham ikke at skjule sig for Guds åsyn. Gud fandt ham og afbrød hans flugtforsøg. Og da hvalfisken havde

spøjet Jonas op på stranden, kom Gud Herrens ord for anden til Jonas: „Rejs til den store by Nineve, og råb det, jeg befaler dig, ud over den“.

Denne gang adlød Jonas. Han skulle ikke have noget af at stikke af en gang mere. Og minsandten: hans prædiken virkede! Nineve klædte sig i sæk og aske og omvendte sig, så Gud Herren ikke behøvede at bringe den ulykke over byen, han ellers havde truet med.

Pointen i Jonasfortællingen er, at profeter skal adlyde, når kaldet kommer til at optræde som profet. De skal aflevere deres budskab på rette sted og til rette tid, hvad enten budskabet kommer belejligt eller ubelejligt. Det gælder, når man hedder Jonas og er sendt af sted for at prædike Nineve til omvendelse. Det gælder også, når man er sognepræst i et landsogn på Nordfyn og står med et budskab, der skal afleveres, hvad enten det nu er i tale eller på skrift. Har man noget på hjerte, skal man se at få det afleveret på rette tid og sted, så man ikke brænder inde med det.

Nu springer vi så op til situationen med Jesus, der er i skænderi med nogle skriftkloge farisæere. De er ikke sikre på, at det er helt i orden med denne Jesus, der optræder som profet. Hvordan er det mon med hans autorisation til at optræde som profet – er han guddommeligt autoriseret til at være profet, eller optræder han som selvbestaltet profet? For at få rede på det forlanger de, at Jesus skal gøre et tegn. Han skal så at sige legitimere sig som profet. Hvis han fx kunne præstere et lille mirakel, så ville de være tilbøjelige til at tro, at han havde sin guddommelige autorisation i orden.

Men Jesus bliver vred. Skal det være på den måde, skal han i hvert fald nok lade være med at gøre noget, der kunne udlægges som tegn. „En ond og utro slægt kræver tegn,“ siger Jesus, „men den skal ikke få andet tegn end Jonas’ tegn“.

Dette ene tegn skal den onde og utro slægt altså få – Jonas’ tegn. Men hvad menes der med det? To ting. Det ene er det tegn, der skal komme i forbindelse med påskens begivenheder. Jesu ophold i jordens skød fra langfredag til påskemorgen ser evangeliefortælleren foregrebet i fortællingen om Jonas’ ophold i havdyrets bug. Det er det ene.

Det andet er, at Jesus har noget til fælles med Jonas, nemlig at også Jesus er en profet sendt af Gud. Men han er større end Jonas. Jonas havde til opgave at forkynde omvendelse for Nineve, siger Jesus, men fortsætter i samme åndedrag: „og se, her er mere end Jonas“.

Nu er der to vigtige forskelle på Jonas og Jesus: Jonas forsøgte at løbe fra sin bestilling i modsætning til Jesus, der blev på sin post. Det andet er, at Jonas havde held med sin forkyndelse: Byen Nineve klædte sig i sæk og aske og omvendte sig. Det nyttede virkelig med Jonas' forkyndelse.

Med Jesu forkyndelse er det anderledes. Man kan ikke sige, at Jesu gerning var en strålende succeshistorie. Vel var der en del mennesker, der troede på ham, men der var også mange, som ikke troede på ham, eller som direkte afviste ham. Og selv de, der sagde, at de troede på ham, troede måske alligevel ikke på ham, når det kom til stykket.

Vi kender flere eksempler på, at Jesus giver udtryk for smerten over, at folk ikke ville høre på ham og ikke tage ham på ordet. „En ond og utro slægt“ taler Jesus om i det stykke fra Mattæusevangeliet, vi har hørt i dag. Længere henne kan vi læse, at Jesus græder over Jerusalem og siger til byen: „Vidste blot du, hvad der tjener til din fred, men nu er det skjult for dine øjne. Der skal komme dage, da dine fjender vil belejre dig, og der skal ikke blive sten på sten tilbage i dig – fordi du ikke kendte din besøgstid.“

Men i det stykke, vi har hørt i dag, bruger Jesus en billedtale om, at ikke alle træer bærer god frugt. Det gode træ bærer gode frugter, og det dårlige træ bærer dårlige frugter.

Det er foruroligende tale, selv om jeg ikke tror, meningen med de ord er, at nu skal vi til at fælde dom over hinanden, så vi kan få afgjort, hvem der billedlig talt er gode træer, og hvem der billedlig talt er dårlige træer. Nej, meningen med ordene er, at som der er sammenhæng mellem træet og træets frugt, sådan er der sammenhæng mellem menneskers ord og menneskers handlinger. Det er ikke sådan, at der så at sige kan føres to uafhængige regnskaber: det ene over de ord, vi går og siger, og det andet over de handlinger, vi går og foretager os. Nej, vores ord må ses i lyset af de handlinger, de fører til, og omvendt. Tanker er ikke todfrie, for „hvad hjertet er fuldt af, løber munden over med“.

Og vi er altså ikke fuldkomne. Men det kan endda være, siger Jesus. „Al synd og bespottelse skal tilgives mennesker“, siger han og tilføjer straks efter: „Men bespottelsen af Ånden skal ikke tilgives!“

Hvad er det for en bespottelse af Helligånden, Jesus taler om? Det er ikke alle mulige menneskelige fejl og mangler, for dem er der tilgivelse for, siger Jesus netop. Men det menneske, der ikke vil lade sig noget sige, hverken af Gud eller mennesker, det menneske er i sin skråsikkerhed på vej mod at bespotte Helligånden. For det har gjort sig selv døv og blind.

Lad os tage et eksempel på noget, der ligner bespottelse af Helligånden. Når der er krig et sted, begås der grusomheder. Sådan er det altid, når der er krig. Men der forskel på, om de krigende parter søger at begrænse krigens grusomheder, ved at man respekterer nogle spilleregler for behandlingen af civilbefolkningen, for behandlingen af krigsfanger, flygtninge og sårede, eller om parterne giver krigens grusomheder frit løb, fordi det er udryddelseskrig, der føres, også kaldet folkedrab.

I sidste tilfælde er der tale om noget, der ligner bespottelsen af Helligånden. I første tilfælde er der nok tale om, at der begås grusomheder, men samvittighedens stemme er ikke sat totalt ud af spillet. Parterne har en erindring om, at der gælder en lov for livet, som går forud for den lov, som de krigende parter selv sætter. Derfor har parterne midt i striden noget at tale med hinanden om, nemlig hvordan grusomhederne kan inddæmnes mest muligt. Samtalen er ikke holdt fuldstændig op. Helligånden er ikke totalt afskediget.

Og så er der håb. Men hvor Helligånden er totalt afskediget, dvs. hvor mennesker er holdt helt op med at ville lade sig noget sige, ja der nærmer vi os den bespottelse af Helligånden, som der ikke er tilgivelse for. For mennesker, der ikke vil lade sig noget sige af nogensomhelst, hverken mennesker eller Gud, de er ude af stand til at lade sig tilgive. Tilgivelse er et fremmedord, de ikke kender.

Men når Jesus taler om bespottelse af Helligånden som en synd, der ikke er tilgivelse for, så er meningen altså ikke, at nu skal vi til at sætte os i dommersædet og afsige kendelser om, hvordan andre mennesker har det med denne synd, som der ikke er tilgivelse for. Nej, meningen er, at vi skal se til, at vi selv holder os fri af den.

Og det er såmænd ikke så meget, der skal til. Det hjælper, at vi beder vores Fadervor. Når jeg beder mit Fadervor, mindes jeg om nemlig, at jeg er en skyldner, der har brug for at få eftergivet min skyld – og at jeg også kan regne med skyldens eftergivelse, hvis jeg er villig til at lade den omfatte min næstes forhold til mig.

Derfor, så længe vi holder fast ved bønnen „forlad os vor skyld, som også vi forlader vore skyldnere“, så længe har vi det bedste værn mod det, som Jesus kalder bespottelse af Helligånden. Holder vi fast ved Fadervor, går vi ikke helt galt i byen.

Amen.